

A GYERMEKVÉDELEM FONTOSSÁGA A MEDENCETÉRBEN

THE IMPORTANCE OF CHILD PROTECTION IN THE SWIMMING POOL

Bernáth Gréta Andrea, Bíró Melinda

Debreceni Egyetem, Sporttudományi Koordinációs Intézet, Debrecen

Összefoglaló

A legtöbb edző pozitívan, támogatóan viszonyul tanítványához. A sok-sok pozitív példa ellenére, a gyermekek testi, érzelmi bántalmazása még nem szorult ki teljes mértékben az edzői pedagógiai gyakorlatból. Két sportágat vizsgáltunk, az úszást, és a vízilabdát. Arra voltunk kíváncsiak, hogy a bántalmazás milyen formája jelenik meg a sportolóknál, ezek mennyire elfogadottak, valamint, hogy a bántalmazott sportolók kivel osztják meg élményeiket, és miként dolgozzák fel a történeteket. A vizsgálatban kérdőíves módszert alkalmaztunk. 117 fő vett részt a kutatásban, 63 nő (53,8%) és 54 (46,2%) férfi. Az eredmények azt mutatják, hogy a bántalmazás minden típusa (testi, lelki, fizikai, szexuális) előfordult a vizsgált mintában. A megkérdezettek többségénél, 77,8%-uknál előfordult, hogy ráüvöltött az edzője, vagy valamiféle mozgással, pl. fekvőtámasszal (73,5%), vagy éppen úszással (69,2%) büntette meg. A megszégyenítés és a megaláztatás is sokuknál (28,8%) fordult elő. A válaszadók 43,2%-a sem a fizikai, sem a lelki bántalmazást, nem tartja elfogadhatónak, de van, amiben engedékenyebbek. 16,9%-uk elfogadhatónak tartja a fejre mért erőteljes nyomást (barack), valamint a sportolók 30%-a részben, vagy teljes mértékben egyet ért azzal, hogy „az edzőnek joga van a gyermek nevelése és fegyelmezése érdekében akár testi fenyítést is alkalmazni”. Arra is választ kaptunk, hogy kivel osztják meg a történeteket, többségben édesanyjukkal (41,9%), édesapjukkal (26,5%), vagy barátaikkal (26,5%). A feldolgozás kapcsán pedig a válaszadók több, mint fele (59,8%) szerint próbálják elnyomni magukban a sérelmeket, szintén sokak (58,1%) szerint ezek a tapasztalatok egész életükben végigkísérik őket.

Kulcsszavak: *gyermekvédelem, bántalmazás, vízilabda, úszás*

Abstract

Most of the coaches have a positive, supportive attitude towards athletes. Physical and emotional abuse of children is no longer part of the pedagogical practice of coaches these days, but unfortunately, this is not always the case. We examined two sports, swimming and water polo. We were interested in what form of abuse appears among athletes. How abused athletes share their experiences and process what happened. We used a questionnaire method in the study. One hundred seventeen people participated in the research: 63 women (53.8%) and 54 men (46.2%). The results demonstrated that all types of abuse (physical, mental, physical, and sexual) occurred in the examined sample. The majority of those interviewed reported various "punishments" such as some exercise, push-ups (73.5%), or additional swimming (69.2%). Many of them (28.8%) were shamed and humiliated. 43.2% of the respondents do not consider physical or mental abuse to be acceptable, but there are some things where they are more lenient. Nearly 17 percent assume intense pressure on the head is acceptable, and 30% of athletes partially or fully agree that "the coach has the right to use physical punishment to educate and discipline the child. Respondents shared their experiences mostly with their mother (41.9%), father (26.5%), or friends (26.5%). More than half of the

respondents (59.8%) tried to suppress their grievances, and many (58.1%) also believed these experiences would accompany them throughout their lives.

Keywords: *child protection, abuse, water polo, swimming*

BEVEZETÉS

Az elmúlt pár évben egyre több olyan gyermekbántalmazással kapcsolatos eset került a médianyilvánosság elé, ahol az edző bántalmazta a sportolót. Az esetek többségénél jóval később, sok évre rá, a bántalmazást követően mertek nyilvánosság elé állni a bántalmazott sportolók, felvállalva hogy elmondják a történetüket. Felmerül a kérdés, hogy miért vártak eddig? Miért nem szóltak az eset után? Talán nem volt kinek elmondani, vagy talán féltek, szégyelltek? Számos ilyen, és ehhez hasonló kérdés merül fel ilyenkor. Mire, vagy kire számíthat a gyermek egy ilyen esetben? Védik a jogait? Magyarország 1991-ben csatlakozott az ENSZ gyermekek jogairól szóló kezdeményezéshez, melynek eredményeként 1997-ben törvény született a gyermekek védelméről. Ez a törvény viszont nem tartalmazta a testi fenyegetések tiltását, így 2002-ben kiegészítették a törvényt, mely ettől kezdve már tiltja a gyermekek testi bántalmazását. Tiltja, de nem bünteti. Büntetés kizárólag a 8 napon túl gyógyuló sérülés esetén valósulhat meg. A tiltás, mint látjuk nem elegendő, mert sajnos ennek ellenére is előfordulnak esetek. Sőt Magyarország egy nemzetközi felmérés (2004) szerint az élen jár, 27 országból a 23-dik helyre került a bántalmazott gyermekek számában, ami elkésérítő. Hazánkban 2005 óta zéró tolerancia van érvényben a gyermekekkel szembeni erőszak minden formájával szemben (UNICEF 2016). 2005-től a gyermekek testi, lelki bántalmazásának minden formája tilos, és ez bekerült a gyermekvédelmi törvénybe is (I1). Az UNICEF 2013-ban még hatékonyabb fellépést sürgetett – nemzetközi szinten, amihez mi is csatlakoztunk – a gyermekek védelmére, melynek eredményeként az UNICEF Magyar Bizottsága 2014-ben indította útjára a gyermekjogi iskolai programját 10-18 éves diákok körében (Herczog és mtsai 2016). Sajnos még ennek ellenére is találkozunk olyan esetekkel, ahol a bántalmazott fiatalok gyermekek.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A BÁNTALMAZÁS KUTATÁSÁNAK NEHÉZSÉGEI

Mikor az edző fizikailag, érzelmileg vagy akár szexuálisan bántalmazza a rá bízott sportolót, akkor sajnos az esetek többsége titokban marad. Vekerdy (2005) szerint egy feltárt esetre 25 rejtett eset jut. Miért marad rejtve egy bántalmazás? Több oka is lehet. A gyermekek nem mernek szólni, vagy nincs kinek? Egy hazai reprezentatív felmérésből (Jogod van a jogaidhoz! 2014) az derül ki, hogy a vizsgált gyermekek közel fele (44%), úgy vélte, hogy egy pofon, vagy ha megütik, még „belefér”, nem számít erőszaknak. Talán ez lehet a magyarázat, hogy a fiatal nem is gondolja, hogy ő bántalmazás áldozata? Ugyan ez a kutatás mutat rá arra is, hogy hazánkban a gyermekek kétharmada nem tudja, hogy az

is bántalmazásnak minősül, ha egy gyerek megüt egy másikat. A „Jogod van a jogaidhoz!” felmérésből (2014) kiderül, hogy három gyerekből kettő nem kér segítséget bántalmazás esetén.

A gyermekbántalmazási esetek száma 2005-2013-ig növekvő (KSH, 2022), de azt követően csökkenő statisztikát mutat (PAPHÁZI, 2016), viszont a statisztikai adatok ellenére sem tudjuk pontosan, hogy mennyi a rejtve maradt esetek száma. A statisztika leginkább a gyermekjóléti szolgálatoknál gondozott gyermekekre tér ki, így a sport területén nem tudjuk, hogy milyen lehet az arány. A családon belüli bántalmazás száma meghaladja ugyan a családon kívülit, és mindkettő jelentősen csökkenést mutat a 2015 utáni időszakot tekintve (PINTÉR – TÓTH, 2017), de ezzel nem elégedhetünk meg. Egyetlen gyermeket sem szabad az edzőnek bántalmazni, semmilyen módon. A KSH 2019-es adatai szerint minden tizedik gyermek veszélyeztetett Magyarországon. Ezeknek a gyermekek az egyharmada bántalmazás, erőszak, elhanyagolás miatt veszélyeztetett. Sajnos a téma, mint látható, nehezen vizsgálható, melynek egyik oka a statisztikai adatok alacsony száma, és a rejtett esetek (HERCZOG, 2009).

Megengedhető a bántalmazás? A válasz egyértelmű, hogy nem, de nehéz meghúzni a határt a bántalmazás, és szigorú nevelési módszer között. Mi az, ami még a nevelés vagy az oktatás kereteibe belefér? Nem egyszerű meghatározni, hogy mi számít bántalmazásnak, és mi az, ami még nevelési módszerként, szigorúként elfogadható. Mennyit engednek meg a sportolók, vagy a szülők. Ez utóbbinál felmerül az a kérdés is, hogy tud-e egyáltalán a szülő a bántalmazás tényéről. A szülők hozzáállása a bántalmazáshoz, is fontos lehet számunkra. Egy 1998-as kutatás szerint (TÓTH, 1999) hazánkban a lakosság több mint 90%-a elfogadja a testi fenyítést, mint fegyelmezési eszközt. A legfrissebb adatok viszont javulást mutatnak e- téren. Egy 2020-as felmérés szerint (UNICEF, 2021) a magyar állampolgárok 83%-a szerint nem elfogadható, hogy a szülő fizikai fenyítéssel „nevelje” a gyermekét, míg 14%-uk szerint ez teljesen elfogadható, ugyanakkor 38%-uk véleménye az, hogy *„egy pofontól nem lesz baja a gyerekeknek”*.

Miért bánt valaki egy gyermeket? Sajnos még mindig sokan vélik azt, hogy a testi fenyítés, nevelési eszközként hatékonyan alkalmazó. Érdekes, hogy a testi erőszakot alkalmazók társadalmi státusza nem mutat összefüggést a bántalmazással, de az alacsonyabb iskolázottság igen (OKRI, 2003). Az is érdekes, hogy azok, akiket gyermekkorukban fizikailag bántottak, vertek, 40%-uk alkalmazza a verést, mint módszert (OKRI, 2003).

FOGALMI MAGYARÁZAT

Számos nemzetközi dokumentum rögzíti a gyermekbántalmazással szembeni állami kötelezettséget, de a bántalmazás fogalma, annak elemei nemzetközileg sem egyértelműek. A bántalmazás sokszor a veszélyeztetés fogalmával mosódik egybe. Így nézzük elsőként, hogy mi is számít bántalmazásnak. A gyermek ellen elkövetett olyan tett, cselekedet, mely a gyermeknek fájdalmat, testi, lelki sérülést okoz. A bántalmazás lehet fizikai, érzelmi és szexuális jellegű. A gyermekbántalmazás aktív (cselekvő) és passzív (elhanyagoló) magatartásforma. A WHO (2002) szerint *„bántalmazásnak minősül a fizikai*

és lelki rossz bánásmód valamennyi formája, a szexuális bántalmazás, az elhanyagolás, a gyermek kizsákmányolása függetlenül attól, hogy az káros hatással volt-e a gyermek egészségére, fejlődésére vagy emberi méltóságára”. A gyermekbántalmazás formáihoz a következők tartoznak: a fizikai; az érzelmi/lelki; a szexuális bántalmazás; az elhanyagolás; és a kizsákmányolás. „A fizikai bántalmazás szándékosan vagy gondatlanul elkövetett erőszak, amely a gyermeknek fizikai sérülést, maradandó károsodást okoz, vagy a halálához vezet. Ilyen bántalmazói magatartás lehet ütés, verés, pofozás, csípés, rázás ...” (GYURKÓ, 2009)

Nézzük, hogy mit jelent a testi fenytés. *„Testi fenytés „... minden büntetés, amelyben fizikai erőt használnak azzal a szándékkal, hogy valamilyen mértékű fájdalmat vagy kényelmetlenséget okozzanak, akármilyen enyhe legyen is. A legtöbb esetben megütik („megpofozzák”, „megcsapják”, „elfenekelik”) a gyereket kézzel, vagy más eszközzel – ostorral, pálcával, szíjjal, cipővel, fakanállal, stb. Járhat rúgással, a gyerek rázásával, taszigálásával, karmolásával, csípésével, égetéssel, forrázással, nyelésre kényszerítéssel.” (ENSZ GYERMEKJOGI BIZOTTSÁG, 8. SZÁMÚ ÁTFOGÓ KOMMENTÁRJA, 2006)¹ Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 2006-ban kiadott 8. Átfogó Kommentárja kifejezetten a büntetés és más kegyetlen vagy megalázó formáival szembeni védelemről szól.*

A KUTATÁS CÉLJA

Célunk feltérképezni, hogy a bántalmazás milyen formája jelenik meg a sportolóknál (úszóknál, vízilabdásoknál), valamint szeretnénk kideríteni, hogy a sportolók mit tesznek a bántalmazást követően. El tudják-e mondani valakinek, vagy inkább magukban tartják az esetet. Ha utóbbi, akkor fontos lenne tudni, hogy mi ennek az oka. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy miért várnak a sportolók néha hosszú ideig az esetet követően. Abban az esetben pedig, ha elmondják, akkor kivel tudják ezt megosztani, és mi az eset folytatása, van-e következménye? Ki lehet az a fél, akivel meg merik osztani a gyermekek a fájdalmukat? Szeretnénk kideríteni, hogy mi áll ennek hátterében. Úgy véljük, hogy annak lehet a jövőben visszatartó ereje, ha a bántalmazó kiléte, és amit tett, az nem marad titokban. Akkor, ha következménye van, talán elrettentő lehet, és ezzel csökkenthető a bántalmazások száma. Megjegyeznénk még, hogy nincs könnyű dolgunk, hiszen a bántalmazás kutatása nem egyszerű, kevés a rendelkezésre álló adat, sok eset marad rejtve az eset, valamint az érzelmi bántalmazás (kigúnyolás, megszégyenítés, neveltségessé tevés) kapcsán szinte nincsenek is adatok.

A KUTATÁS KÉRDÉSEI ÉS HIPOTÉZISEI

A kutatás során számos kérdésre kerestük a választ, melyek a következők: elsőként arra, hogy a bántalmazás milyen formája jelenik meg a sportolóknál a két vizsgált sportágban? Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a testi fenytést, mint fegyelmezési eszköz, vagy mint nevelési módszer mennyire elfogadott a sportolóknál. Arra is kerestük a választ, hogy

¹ https://unicef.hu/wp-content/uploads/2016/11/Hol-a-hat%C3%A1r-kutat%C3%A1s_2016.pdf

kivel tudja megosztani a sportoló a bántalmazás körülményeit, valamint hogy miként dolgozzák fel a történeteket. A kutatással kapcsolatosan megfogalmazott hipotéziseink a következők voltak: feltételeztük, hogy a bántalmazásnak minden formája jelen van a két sportágban. Úgy gondoltuk, hogy a testi fenyítést, mint fegyelmezési eszköz, vagy mint nevelési módszer bizonyos mértékig elfogadott, leginkább a fejre, testrészekre mért ütés kézzel vagy eszközzel. Feltételeztük, hogy a sportolók leginkább magukban tartják a bántalmazást, a félelem, az önhibáztatás és a szégyenérzet miatt, valamint úgy véltük, hogy tagadással, és „önámítással” dolgozzák fel a történeteket.

MÓDSZER

A kutatási módszer kiválasztásakor a téma érzékenysége miatt az írásbeli kikérdezést alkalmaztunk. A kérdőívet a Facebook online közösségi oldal segítségével tettük közzé. A kérdőív kitöltésére bárki számára önkéntes volt. A kérdőívet kizárólag jelenlegi vagy egykori úszók és vízilabdázók tölthették ki. A kikérdezésre 2022-ben került sor. A leíró statisztikához excel programot, míg az összehasonlító vizsgálathoz SPSS szoftvert alkalmaztunk.

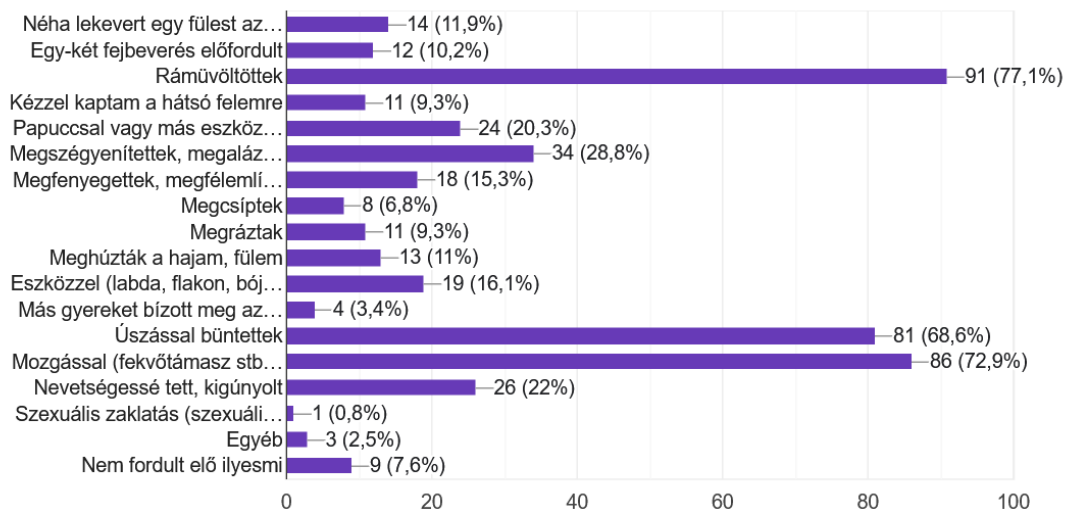
A vizsgálatban 117 fő vett részt, 63 nő (53,8%) és 54 (46,2%) férfi. Átlagéletkoruk 30,3 év, a szórás 13,7. A minta nem reprezentatív. A megkérdezettek 60,7%-a (71 fő) vízilabdázik, vagy vízilabdázott, míg a 39,3%-a (46 fő) versenyúszó, vagy korábban úszott, de már abbahagyta a versenysportot. Az iskolai végzettségről tekintetében a válaszadók 41,9%-a érettségivel, 38,5%-a diplomával, 18,8%-a 8 általánossal, 0,9%-a pedig szakmunkás végzettséggel rendelkezik.

EREDMÉNYEK

A kutatás egyik célja az volt, hogy feltérképezzük, hogy a bántalmazás milyen formája jelenik meg a sportolóknál. Az eredmények azt mutatják, hogy a bántalmazás minden típusa (testi, lelki, fizikai, szexuális) előfordult a vizsgált mintában. A megkérdezettek többségénél, 77,8%-uknál előfordult, hogy ráüvöltött az edzője, vagy valamiféle mozgással, pl. fekvőtámasszal (73,5%), vagy éppen úszással (69,2%) büntette meg. A megszégyenítés és a megaláztatás is sokuknál (28,8%) fordult elő. A válaszadók 22,2%-a vallotta be, hogy az edzője nevetségessé tette őt. A fizikai bántalmazás közül több is megjelent az edzéseken. Az edző, előfordult, hogy megütötte a sportolót „lekevert egy fülest” (11,9%), fejbe verte (10,2%), „kézzel kaptam a hátsó felemre” (9,3%). A vizsgált személyek egy részénél az edző kézzel ütötte meg a sportolót, (11,9%-arcon, 10,2% fejen, 9,3%-ánál a hátsó felén) 20,3%-uknál valamilyen eszközt használt hozzá (papucs, deszka, törölköző, stb). Az esetek 3,4%-ában pedig az edző mást bízott meg a sportoló megbüntetésére. A sportolók 16,1%-ánál fordult elő, hogy az edzője megdobta egy tárggyal (flakon, labda, bója, stb). A fizikai bántalmazás gyakori esete a csípés, és a rázás, ami sajnos előfordul a vizsgált sportolóknál is. A csípés a minta 6,8%-ban, míg a rázás 9,3%-uknál. A sportolók mindössze 7,6%-a tartozik azon kevés szerencsések közé, akik a

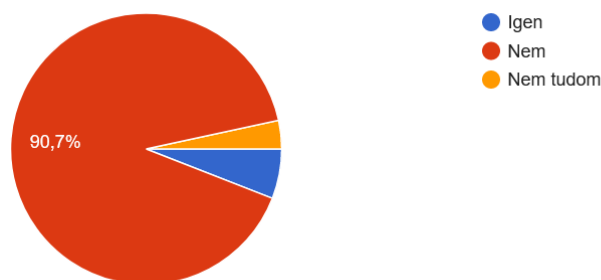
felsoroltak közül egyiket sem tapasztalták még. Egy esetben fordult elő szexuális bántalmazás, míg 2,5%-uknál egyéb eset, amit ki is fejtettek.

1. ábra A bántalmazás előfordulásának %-os értékei a vizsgált sportolóknál (n=117)

Forrás: saját forrás

A kutatás során kíváncsiak voltunk arra is, hogy a testi fenytést, mint fegyelmezési eszköz, vagy mint nevelési módszer mennyire elfogadott a sportolóknál. Ennek vizsgálatához több kérdést is alkalmaztunk. Elsőként megkérdeztük, szerintük megengedhető-e, hogy az edzők fizikai fenytést alkalmazzanak, ha fegyelmezni, vagy büntetni akarják a sportolót. A válaszadók 90,7%-a szerint egyáltalán nem engedhet meg magának ilyet az edző. A sportolók 6%-a volt megengedő, és felelt igennel, míg, 3,4%-uk pedig nem tudja, hogy ezt megteheti-e az edző, vagy sem.

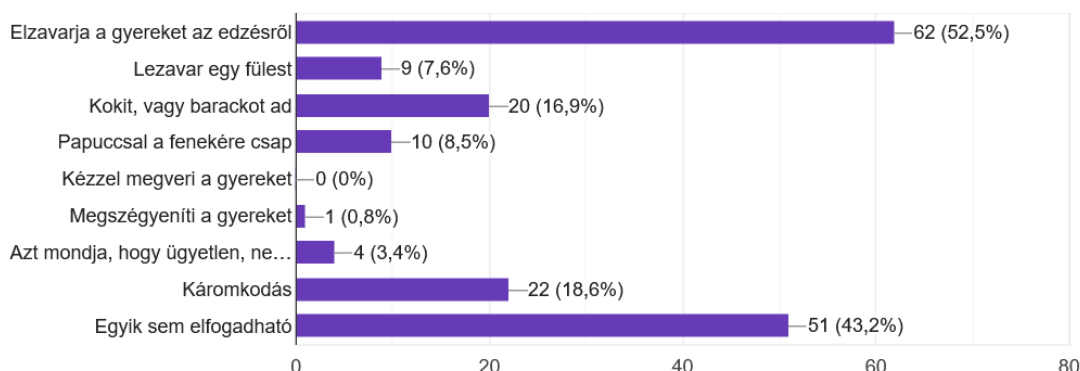

2. ábra A testi fenytés elfogadása a vizsgált sportolóknál (n=117)

Forrás: saját forrás

A kérdést olyan formán is megvizsgáltuk, hogy állításokat fogalmaztunk meg, és arra kértük a válaszadókat, hogy jelezzék, mivel értenek egyet, és mivel nem. Kíváncsiak voltunk, hogy milyen „módszert” fogadnak el a sportolók az edzőtől, és hogy ebbe belefér-e a fizikai, vagy a lelki bántalmazás. A fizikai bántalmazás négy állításban is szerepet: „lezavar egy fülest”, „papuccsal a fenekére csap”, „kézzel megveri a gyermeket”, „kokit, vagy barackot ad”. Érdekes, hogy egyikük számára sem elfogadható, hogy az edző kézzel

megveri a gyermeket, de 7,6%-uk elfogadhatónak tartja, ha az edző egy „fülest” ad a gyermeknek, azaz arcon üti. 16,9%-uk elfogadhatónak tartja a fejre mért erőteljes nyomást (koki, vagy barack adását) és a papuccsal való verést (papuccsal a gyerek fenekére csap) (8,5%). A megfogalmazás, a szóhasználat nem véletlen, hiszen az ütés a verés negatív attitűddel bír, így nem véletlenül alkalmaztuk mi is az UNICEF 2021 vizsgálatához hasonlóan a kérdéseket. Ez meg is mutatkozott, hiszen a hétköznapi szóhasználatnál („lezavar egy fülest”, „papuccsal a fenekére csap”, „kokit, vagy barackot ad”) engedékenyebbek voltak a sportolók. A lelki bántalmazásnál a megszegyenítést két állítással is vizsgáltuk. Magát a megszegyenítést 1 fő tartja elfogadhatónak, a többiek nem. Annál az állításnál, ahol az edző „azt mondja, hogy ügyetlen, nem alkalmas semmire” sajnos 4 fő (3,4%) elfogadhatónak tartja. A sportolók kevesebb, mint fele (43,2%) egyik állítás, amit felsoroltuk, sem tartja elfogadhatónak, sem a fizikai, sem a lelki bántalmazást, sem pedig a gyermek elküldését az edzésről.

3. ábra A sportolók által elfogadhatónak vélt „módszerek” (n=117)

Forrás: saját forrás

Arra a kérdésre, hogy a testi fenytést, mint fegyelmezési eszköz, vagy mint nevelési módszer, valamint az érzelmi bántalmazás mennyire elfogadott a sportolónál, mint korábban említettük, több módon is rákérdeztünk. Megkérdeztük a sportolóktól, hogy mennyire értenek egyet az általunk felsorol különböző állításokkal. Az első állításunk így hangzott: „egy – egy pofontól nem lesz baja a gyermeknek”. A válaszadók túlnyomó többsége (70,1%) egyáltalán nem értett egyet ezzel a kijelentéssel, néhányan azonban vagy közepesen (18,8%) vagy teljes mértékben egyetértettek (11,1%). Azzal az állítással, hogy „az edzőnek joga van a gyermek nevelése és fegyelmezése érdekében akár testi fenytést is alkalmazni”, néhány ember kivételével (12,8%) senki nem értett egyet. A harmadik állítással, mi szerint „az érzelmi bántalmazás rosszabb, mint a testi” érdekes válaszok születtek. Ez egy megosztó kijelentés volt, ugyanis a válaszadók nagyobb része (44,4% - 44,4%) vagy közepesen, vagy teljes mértékben egyet ért ezzel a kijelentéssel, míg 11,1% nem. A következő állítás úgy szólt, hogy „az edzőnek nem hogy nem szabad bántalmaznia a rá bízott gyermeket, de köteles őt megvédeni”. A legtöbb sportoló (69,2%) teljes mértékben egyetértett vele, 30,7%-uk pedig nem. Az utolsó előtti állítás az volt, hogy „a nevelés elfogadható eszköze a kisebb testi fenytés”. A legtöbben (69,2%), egyáltalán nem értenek egyet ezzel a kijelentéssel, de 24,7% közepesen, 0,6% pedig

egyétértett vele. Az utolsó állításként azt fogalmaztuk meg, hogy „az erős érzelmi ráhatás (megszégyenítés, megalázás stb.) hatékony módszer a teljesítmény érdekében”. Majdnem mindenki, a válaszadók 94,1%-a (110 fő) egyáltalán nem értett egyet az állítással.

Arra is kerestük a választ, hogy a sportolók el tudták-e mondani valakinek, amikor az edzőjük bármilyen formában bántalmazta őket. A válaszok túlnyomó része azt mutatja, hogy édesanyjának (41,9%), édesapjának (26,5%), vagy barátaiknak (26,5%) mondták el, ha ilyen fajta agresszió érte őket. Voltak, akik nem mondták el senkinek, mert önmagukat tartották felelősek (24,8%). Voltak, akik azért nem mondták el, mert szégyellték (10,3%), és voltak olyanok is, akik azért nem mondták el senkinek, mert féltek (4,3%).

Megkértük a kitöltőket, hogy jelöljék be, hogyan érezték magukat, amikor az edzőjük sértegette őket. A legtöbben (29,9%) az „első néhány rossz volt, de utána túltettem magam rajta” előre megadott választ jelölték. Ezt követte (26,5%) a „könnyen fel tudom dolgozni az ilyen”, majd a (25,6%) „megalázó volt”, a „nagyon megérintett” (23,9%), sőt sajnos sokuknak a kedve is elment a sporttól is (17,1%). Azonban 6,8%-ot egyáltalán nem érintett meg és 13,7%-al még sosem fordult elő ilyen.

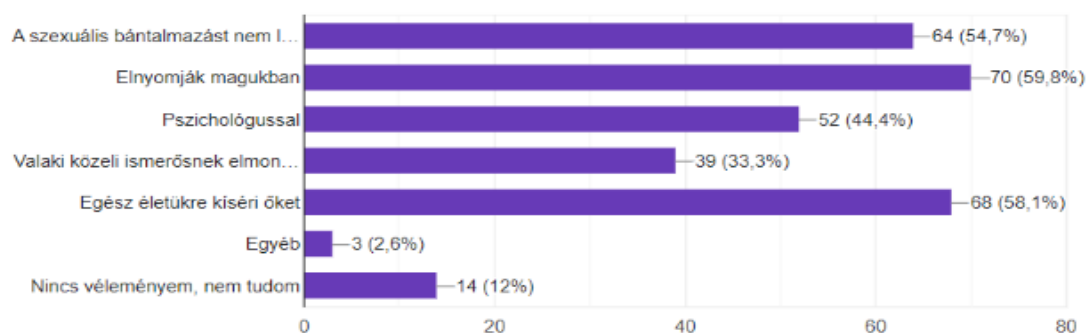
A legtöbb egyesületnél jellemző egyfajta „beavatási szertartás”, ahol az újoncokat felavatják. Ezért kíváncsiak voltunk hányan estek át ilyeneken, és mit gondolnak róla. A válaszadók 63,2%-nál nem volt beavatás. Akiknél volt, ők úgy vélekedtek, hogy vicces volt (21,4%), illetve a csapathoz tartozás miatt belefért (26,5%) és nem volt megalázó sem (9,4%). Voltak azonban olyanok is, akiknél fájdalmas (3,4%), durva és erőszakos (6%) volt.

A következő kérdésünk arra irányult, hogy az edzők által a gyermekek felé elkövetett különféle bántalmazási módokat büntetendőnek tartják-e vagy sem. Négy különböző állítást fogalmaztuk meg, négy különböző bántalmazási módról: „az érzelmi bántalmazást (megszégyenítés, megfélemlítés, megalázás, fenyegetés) igen”, „a fizikai bántalmazást (szándékosan elkövetett erőszak, amely a gyermeknek fizikai sérülést, maradandó károsodást okoz) igen”, „a testi fenyegetést (minden büntetés, amelyben fizikai erőt használnak azzal a szándékkal, hogy valamilyen mértékű fájdalmat vagy kényelmetlenséget okozzanak, akármilyen enyhe legyen is) igen”, „a szexuális bántalmazást igen”. Jelölniük kellett azokat az állításokat, amelyeket büntetendőnek találnak. Nem volt meglepő, hogy nagyjából mindenki bejelölte az összes megadott választ.

A válaszadók 66%-a szerint büntetni kell az edzőt, ha érzelmi bántalmazást (megszégyenítés, megfélemlítés, megalázás, fenyegetés) alkalmaz, és 87%-uk szerint ugyancsak büntetni kell, ha fizikai bántalmazást (szándékosan elkövetett erőszak, amely a gyermeknek fizikai sérülést, maradandó károsodást okoz) követ el. A válaszadók 67%-a szerint büntetni kell az edzőt, ha testi fenyegetést (minden büntetés, amelyben fizikai erőt használnak azzal a szándékkal, hogy valamilyen mértékű fájdalmat vagy kényelmetlenséget okozzanak, akármilyen enyhe legyen is) alkalmaz, 90,7% szerint

akkor is, ha szexuális bántalmazást. Ez utóbbinál meglepő, hogy nem 100% lett az eredmény. Sajnos ez elszomorító.

Arról is kérdeztük a válaszadókat, hogy mit gondolnak, hogyan dolgozzák fel az áldozatok az olyan durva bántalmazást, mint pl. fizikális, szexuális, érzelmi bántalmazás. A válaszadók több, mint fele (59,8%) szerint próbálják elnyomni magukban a sérelmeket, szintén sokak (58,1%) szerint ezek a tapasztalatok egész életükben végigkísérik őket. Vannak, akik a pszichológushoz fordulást jelölték (44,4%), illetve a közeli ismerősnek való elmesélést jelölték többen (33,3%). A kitöltők 54,7%-a szerint a szexuális bántalmazást fel sem lehet dolgozni.

4. ábra A sportolók válaszainak százalékos értékei azzal kapcsolatban, hogy miként dolgozzák fel a sportolók a bántalmazást (n=117)

Forrás: saját forrás

A kérdőívben rákérdeztünk arra, hogy mit gondolnak, miért nem jelzi a bántalmazott fél a sérelmeit. Négy állítást fogalmaztunk meg. Az első az volt, hogy „azért nem vállalják fel, mert a nyilvánosság felvállalása nagyon megterhelő tud lenni az érintetteknek”. Két lehetőséget adtunk a válaszadásra, ahol 1-nem ért egyet és 2- teljes mértékben egyetért. Ahogy az ábrán is jól látható a kitöltők nagy része (82,9%) teljes mértékben úgy gondolja, hogy az ügy nyilvánossá tétele megterhelheti az áldozatot. A második állítás szerint „azért nem vállalják fel, mert kockázata van annak, amikor valaki a nyilvánosság elé áll a történetével. A legtöbben (86,3%) ezzel az állítással is egyetértenek. A következő állítás így szólt: „azért nem vállalják fel, mert félnek az emberek megítélésétől”. Láthatjuk, hogy a többség (74,4%) ezzel a kijelentéssel is egyetértett. Az utolsó állítás az volt, hogy „azért nem vállalják fel, mert megalázzónak tartják, és szégyellik magukat”. A legtöbben ezzel az állítással is egyet értettek (87,2%).

KÖVETKEZTETÉS, ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatás során azt feltételeztük, hogy a bántalmazásnak több formája – mind a testi, mind az érzelmi, mind pedig a szexuális bántalmazás – jelen van a két vizes sportágban. Az eredmények azt mutatták, hogy a testi, fizikális agresszió, a lelki bántalmazás és a megszégyenítés is jelen van a két sportágban. Ugyanakkor szeretnénk kihangsúlyozni, hogy az edzők többsége pozitívan, támogatóan viszonyul sportolójához. A kutatás elején

úgy gondoltuk, hogy a testi fenyítést, mint fegyelmezési eszköz, vagy mint nevelési módszer bizonyos mértékig elfogadott a gyermekek körében. A fejre, testrészekre mért ütés kézzel vagy eszközzel, pl. papucssal elfogadottak a sportolók körében. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók egyik fele szerint semmiféle testi fenyítés nem elfogadható egy edzőtől, míg a kitöltők másik fele szerint elfogadható az, ha egy edző a gyermeket hazazavarja edzésről, vagy esetleg káromkodik vele, barackot ad a fejére, illetve ha papucssal a fenekére csap, vagy ha lezavar egy fülest. A kutatás elején azt is feltételeztük, hogy a sportolók leginkább magukban tartják a bántalmazást, a félelem, az önhibáztatás és a szégyenérzet miatt. Az eredmények azt mutatják, hogy a sportolók inkább elnyomják magukban és sajnos a történetek egész életükben elkísérik őket. Ez leginkább a nyilvánosság megítélésétől való félelem és szégyenérzet miatt van. Ugyancsak feltételeztük, hogy az érintettek a bántalmazást tagadással, és „önámítással” dolgozzák fel. Az eredmények azt mutatják, hogy a bántalmazottak túlnyomó többsége a bántalmazást teljesen elnyomják magukban, vagy szakember, pszichológus segítségét kéri, illetve közeli baráthoz, ismerősökhöz fordulnak.

Az elmúlt pár évben napvilágra került edzői bántalmazások rávilágítottak arra, hogy igenis érdemes a problémával foglalkozni és mélyebbre ásni, a megoldást keresve. Miért nem szólnak az eset után senkinek? Egyáltalán mit gondolnak, mi számít ténylegesen bántalmazásnak? Előfordul, hogy szégyellik, megaláznak tartják, vagy szimplán megtiltják nekik, hogy valaha is beszéljenek róla. A kutatásunk során kiderült, hogy a sportolók mit tartanak elfogadható és elfogadhatatlan edzői bánásmódnak, mit gondolnak, mikor kell a bántalmazást büntetni, illetve, hogy hogyan dolgozzák fel az edzői bántalmazást. Mindenféle ilyen eset ellen tennünk kell, azért, hogy a jövő sportolóit erőszakmentesen tudjuk majd kinevelni.

IRODALOMJEGYZÉK

Herczog, M. (2004). A gyermekkori testi fenyítés, bántalmazás és az érintettek nevelési eszközei, in: *Áldozatok és vélemények* (szerk: Irk Ferenc) OKRI, 85-101.

Herczog, M., Lux, Á, Parti, K., Virág, Gy., & Menich, N. (szerk.) (2016). „Hol a határ?” Gyermeknevelési szokások Magyarországon. UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány. https://unicef.hu/wp-content/uploads/2016/11/Hol-a-hat%C3%A1r-kutat%C3%A1s_2016.pdf

Jogod van a jogaidhoz! Az UNICEF Magyar Bizottság gyermekjogi felmérése. Budapest, 2014.

<http://unicef.hu/a-gyerekek-kozel-fele-szerint-egy-pofon-belefer/>

Menich, N. (szerk.) (2016). „Hol a határ?” Gyermeknevelési szokások Magyarországon. Budapest: UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány. Forrás: <https://unicef.hu/ezt-tesszuk-itthon/hazai-kutatasok/hol-a-hatar-gyermeknevelési-szokások-magyarországon/>

OKRI (2003). Országos Kriminológiai Intézet közvéleménykutatása.

Papházi, T. (2016). A gyermekbántalmazás statisztikája. *METSZETEK*, 5, (4).

Pintér, Á. & Tóth, J. N. (2017). A bántalmazott gyermekek – Gyermekjogok és gyermekbántalmazás. *Statisztikai Szemle*, 95. évfolyam 8–9. szám

Tóth, O. (1999). *Erőszak a családban*. Budapest: TÁRKI

UNICEF (2021). Magyarok gyermekbántalmazással kapcsolatos attitűdje. <https://unicef.hu/ezt-tesszuk-itthon/hazai-kutatasok/gyermekbantalmazas>

DOKUMENTUMOK ÉS JOGSZABÁLYOK

Európai Unió Alapjogi Charta (2007/C 303/01)

ENSZ Gyerekjogi Egyezmény, 1989

1371 (1998). számú ET ajánlás a gyermekek bántalmazásáról és elhanyagolásáról

WHO (2002). *World Report on Violence and Health*, Geneva

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

ENSZ Gyermekjogi Bizottság, 8. számú Átfogó Kommentárja, 2006)

https://unicef.hu/wp-content/uploads/2016/11/Hol-a-hat%C3%A1r-kutat%C3%A1s_2016.pdf

Gyurkó, Sz. (2009). *Gyermekbántalmazás, veszélyeztetett gyermekek*.

http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/gyurkoszilvia/gysz_irm_2009_1_5.2.pdf

INTERNETES FORRÁS

I1 Gyvt. 6§ (5) A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700031.TV

